

EU och riksdagen

Lärrarhandledning

Innehåll

Syfte och mål	4
Hur du som lärare kan använda materialet	4
Så löser eleverna uppgifterna.....	4
Beskrivning av elevuppgifter.....	4
Koppling till styrdokument.....	6
Uppstartsövningar	7
Facit 1 X 2-frågor	10
Facit Sant eller falskt.....	11
Tips på användbara källor och webbplatser	12
Bakgrundsinformation till uppstartsövning 3 – EU påverkar din vardag.....	14
Uppstartsövningar för utskrift	16

EU och riksdagen

Lärarhandledning

Studiematerialet *EU och riksdagen* handlar om EU och riksdagens arbete med EU-frågor.

Materialet består av en lärarhandledning, en faktatext, elevuppgifter och två rollspel. Materialet riktar sig främst till elever i gymnasiet men kan också användas i årskurs 7–9.

Lärarhandledningen innehåller anvisningar för hur materialet kan användas, förslag på uppstartsövningar och facit till 1 X 2- och Sant eller falskt-frågor.

Faktatexten finns i delen EU och riksdagen - texthäfte och handlar om EU och riksdagens arbete med EU-frågor. Faktatexten riktar sig framför allt till dig som lärare.

Uppgifter som kan användas i undervisningen finns i delarna Elevuppgifter och Rollspel. Elevuppgifterna består av faktafrågor, fördjupningsuppgifter och 1 X 2- och Sant eller falskt-frågor. I rollspelen får eleverna genom upplevelsebaserat lärande lära sig mer om hur riksdagen arbetar med EU-frågor.

Lärarhandledningen, faktatexten, elevuppgifterna och rollspelen kan laddas ner från sidan För lärare på riksdagens webbplats.

Syfte och mål

Materialet ska komplettera undervisningen om riksdagen och EU i ämnet samhällskunskap. Målet är att eleverna ska:

- öka sina kunskaper om vad EU är och vad EU gör
- förstå hur riksdagen arbetar med EU-frågor
- få en djupare förståelse för vilken inverkan EU-medlemskapet har på Sverige och svensk lagstiftning.

Hur du som lärare kan använda materialet

Studiematerialet innehåller en mängd olika elevuppgifter. Tanken är att du som lärare själv väljer vilka områden och uppgifter du tycker passar din undervisning och dina elever bäst. Materialet innehåller både enklare och mer avancerade uppgifter. Det finns faktafrågor där eleverna får redogöra för information och fördjupningsuppgifter där eleverna får möjlighet att analysera och reflektera kring olika frågor. Det finns även 1 X 2- och Sant eller falskt-uppgifter som kan användas som uppstartsövningar eller som uppgifter längre fram i undervisningen. Tanken är att materialet ska vara som ett smörgåsbord där du som lärare själv väljer ut det som du vill använda dig av.

Så löser eleverna uppgifterna

Många av elevuppgifterna går att lösa med hjälp av riksdagens webbplats. Eleverna kan även använda andra källor på webben eller läroböcker för att söka information. Flera elevuppgifter innehåller också direkta hänvisningar till relevanta webbplatser. Tips på källor och en lista med centrala begrepp finns längre fram i lärarhandledningen.

Beskrivning av elevuppgifter

Uppstartsövningar

Uppstartsövningarna kan användas för att inleda ett arbetsområde om EU. Du kan välja att göra en eller flera av dessa. Om du har tänkt att göra rollspelet *Vem bestämmer om arbetsmarknaden: Sverige eller EU?* senare under arbetsområdet är det särskilt passande att använda sig av uppstartsövningen *EU påverkar din vardag*. Uppstartsövningarna finns endast i lärarhand-

ledningen och ingår inte i elevmaterialet med uppgifter som kan delas ut till eleverna.

Faktafrågor

Faktafrågorna är tänkta att användas i början av arbetsområdet. De tar upp grundläggande fakta om EU:s institutioner och riksdagens arbete med EU-frågor och går relativt snabbt att besvara. Frågorna kan lösas med hjälp av sidorna *Så fungerar riksdagen* och *Så fungerar EU* på riksdagens webbplats.

Fördjupningsuppgifter

I fördjupningsuppgifterna får eleverna analysera och reflektera kring olika frågor. Uppgifterna är indelade i olika kategorier där du som lärare väljer vilka uppgifter som eleverna ska arbeta med. Det finns både lättare och svårare uppgifter. Vissa uppgifter kan ta en hel lektion, medan andra kan göras på kortare tid.

Flera av fördjupningsuppgifterna kan användas för examination. De kan på olika sätt kopplas ihop med de betygskriterier i samhällskunskap som till exempel handlar om att använda begrepp, föra resonemang och dra slutsatser.

För några av fördjupningsuppgifterna väljer du som lärare hur de ska genomföras och redovisas. Dessa uppgifter är markerade med en stjärna. Flera av uppgifterna kan användas i ämnesövergripande arbete, till exempel med ämnet svenska.

Några förslag på hur dessa uppgifter kan genomföras:

- argumenterande tal eller säljpitch (kan göras i grupp eller individuellt)
- argumenterande eller utredande text
- debatt
- reklamfilm, nyhetsinslag eller podcast (kan göras i grupp eller individuellt)
- muntliga redovisningar individuellt eller i grupp (till exempel tvärgruppsredovisningar).

1 X 2-frågor och Sant eller falskt?

Quizfrågorna går snabbt att genomföra. De kan användas antingen som uppstartsövningar för att få information om elevernas förkunskaper, som repetitionsfrågor eller som enklare provfrågor vid slutet av arbetsområdet. Alla frågor har endast ett korrekt svar. Frågorna finns i Elevuppgifter och facit finns i lärohandledningen.

Rollspel

I rollspelen får eleverna arbeta med upplevelse-baserat lärande och på ett interaktivt sätt lära sig mer om hur riksdagen arbetar med EU-frågor. Rollspelen utgår från autentiska EU-ärenden och riktar sig främst till elever på gymnasienivå.

Det finns två rollspel som kan användas i undervisningen:

- Vem bestämmer om arbetsmarknaden: Sverige eller EU?
Rollspelet utspelar sig i riksdagens arbetsmarknadsutskott och handlar om EU:s befogenheter och bestämmanderätt utifrån frågan om minimilöner.
- Samråd i EU-nämnden: Ska kvinnor kvoterats in i styrelser?
Rollspelet utspelar sig i riksdagens EU-nämnd och handlar om könskvotering i bolagsstyrelser.

Varje rollspel tar minst 90 minuter att genomföra. Vill du genomföra båda rollspelen med din klass kan du dela klassen i två grupper som får arbeta med varsitt rollspel. Efter genomfört rollspel finns diskussionsfrågor där eleverna får reflektera kring övningen. Då rollspelen kräver en del förkunskaper om EU och riksdagens EU-arbete rekommenderar vi att rollspel genomförs i slutet av arbetsområdet.

Rollspelen kan användas för examination då de kan kopplas ihop med de betygskriterier i samhällskunskap som berör analys, argumentation och källanvändning. Vid användning av rollspel som examinerande uppgift bör större klasser delas i två grupper för att alla elever ska få möjlighet att komma till tals och kunna visa

sina kunskaper. De två grupperna kan antingen genomföra samma rollspel eller arbeta med två olika rollspel.

Koppling till styrdokument

Samhällskunskap 1a1 och 1b (Lgy 25)

Materialet har följande kopplingar till ämnets syfte:

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- Kunskaper om samhällens organisation och institutioner, beslutsprocesser på olika nivåer samt demokratiska värden och mänskliga rättigheter.
- Kunskaper om politiska, ekonomiska och sociala frågor samt hur dessa påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera och diskutera samhällsfrågor med hjälp av relevanta begrepp, teorier, modeller och metoder.
- Förmåga att söka, kritiskt granska, tolka och använda information från olika källor i arbetet med samhällsfrågor.

Materialet berör följande delar av ämnets centrala innehåll:

Samhällskunskap 1a1

- Demokrati som samhällsidé, de mänskliga rättigheterna och demokratibärande samhällsinstitutioner samt deras skydd. Sveriges totalförsvaret. Rättsprinciper och rättsstaten i demokratin.
- Politiska system lokalt och nationellt i Sverige samt på EU-nivå.

Samhällskunskap 1b

- Demokrati som samhällsidé, demokratibärande samhällsinstitutioner samt deras skydd i relation till auktoritära och totalitära styrelseskick. Sveriges totalförsvaret.

- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen samt de mänskliga rättigheterna. Rättsprinciper och rättsstaten i demokratin.
- Politiska system lokalt och nationellt i Sverige samt på EU-nivå. Ansvarsutkrävande och medborgarnas möjligheter att påverka på de olika nivåerna.

Samhällskunskap årskurs 7–9 (Lgr 22)

Materialet har följande kopplingar till ämnets syfte:

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter
- kunskaper om sociala, ekonomiska, politiska, rättsliga och mediala förhållanden och strukturer i samhället, och
- förmåga att analysera samhällsfrågor ur olika perspektiv och kritiskt granska hur de framställs i olika källor.

Materialet berör följande delar av ämnets centrala innehåll:

Beslutsfattande och politiska idéer

- Sveriges politiska system med Europeiska unionen, riksdag, regering, Sametinget, regioner och kommuner.
- Var olika beslut fattas och exempel på hur besluten påverkar individer, grupper och samhället i stort. Individers och gruppers möjligheter att påverka den demokratiska processen.

Rättigheter och rättsskipning

- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen. Dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter, till exempel gränsen mellan yttrandefrihet och kränkningar i sociala medier.

Granskning av samhällsfrågor

- Lokala, nationella och globala samhällsfrågor och olika perspektiv på dessa.
- Kritisk granskning av information, ståndpunkter och argument som rör samhällsfrågor i såväl digitala medier som i andra typer av källor.

Uppstartsövningar

1. Vilken roll i lagstiftningsprocessen vill du ha?

Eleverna ska fundera på vilken roll i lagstiftningsprocessen de tycker är viktigast – att lägga fram förslag eller att fatta beslut. Det kan till exempel handla om resmål för en skolresa, ett val av studiebesök som klassen ska göra eller vad klassen ska föreslå till elevrådet.

Eleverna ska bestämma sig för om de vill vara med i den grupp som har rätt att lägga fram förslag eller i den grupp som ska fatta beslut. De elever som vill tillhöra gruppen som får lägga fram förslag ställer sig i ett hörn i klassrummet, medan de elever som vill vara med i gruppen som får fatta beslut ställer sig i ett annat hörn.

De elever som står i samma hörn får under 2–3 minuter prata med varandra om varför de har valt just det alternativet.

Låt därefter några elever från varje grupp berätta varför de har ställt sig just där. Vad fick dem att välja just den grupp som får lägga fram förslag eller den grupp som får fatta beslut? Om en elev ändrar åsikt får hen byta hörn.

Diskutera därefter i helklass nedanstående frågor:

- Varför är rätten att lägga fram förslag och fatta beslut ofta uppdelad på olika institutioner?
- Vad är fördelarna med att ingå i den grupp som lägger fram förslag?
- Vad är fördelarna med att ingå i den grupp som fattar beslut?

Efter diskussionen kan du som lärare gärna ta upp hur lagstiftningsprocessen fungerar i Sverige och i EU samt jämföra vilka likheter och skillnader som finns när det gäller vem som lägger fram förslag och vem som fattar beslut. För att eleverna ska komma ihåg vem som gör vad inom EU kan du som lärare i slutet av övningen berätta vilka EU-institutioner som motsvarar respektive grupp. De elever som utgör gruppen som får lägga fram förslag motsvarar EU-kommissionen, medan eleverna i den grupp som får fatta beslut motsvarar Europaparlamentet och ministerrådet (Europeiska unionens råd).

2. Vad är EU för dig?

Låt eleverna i par eller mindre grupper samtala om nedanstående frågor. Följ upp med en diskussion i helklass.

- Vad tycker du är viktigast med EU-samarbetet?
- Har EU påverkat dig i din vardag på något sätt och i så fall hur?
- Finns det något som du skulle vilja att EU-länderna samarbetar om och i så fall varför?

3. EU påverkar din vardag

I denna uppstartsövning ska eleverna fundera på om det är riksdagen eller EU som har fattat beslut om lagstiftning.

Börja med att skriva de ut kort som finns längst bak i denna lärohandledning. Eleverna ska delas in i mindre grupper och varje grupp ska ha en uppsättning av de tre korten *Innehållsförteckning på energidrycker så att man vet vad de innehåller*, *Kultur och musikskolor för barn och ungdomar* och *Ångerrätt vid köp av vara på nätet*.

I slutet av lärohandledningen finns också en sammanställning med fakta om de tre lagarna.

När eleverna har delats in i mindre grupper och alla grupper har fått en uppsättning kort ska de diskutera vem som har beslutat om vilken lag. Är det en lag som EU har beslutat om och som gäller i alla medlemsländer? Eller är det en lag

som riksdagen har stiftat och som endast gäller i Sverige?

Låt grupperna redovisa i helklass och gå därefter igenom vem som har beslutat om vilken lag.

Fakta om lagarna finns i bakgrundsinformationen som du hittar i slutet av lärarhandledningen.

Låt sedan eleverna resonera i helklass om hur stort inflytande EU har på svensk lagstiftning.

Uppfattar eleverna att EU har stort eller litet inflytande? Har de någon uppfattning om EU:s påverkan på svensk lagstiftning skiljer sig mellan olika politikområden (till exempel för områden som miljö, kultur och konsumenträtt)?

Efter diskussionen kan du som lärare berätta om hur stor del av svensk lagstiftning som grundar sig i EU-lagstiftning och vilka politikområden som EU har stort respektive litet inflytande över.

Information om hur EU påverkar svensk lagstiftning finns i faktatexten som hör till materialet.

Se EU och riksdagen – texthäfte, framför allt avsnitten *EU:s befogenheter inom olika politikområden* och *EU:s påverkan på svensk lagstiftning*.

Begreppslista

avvikande ståndpunkt (i EU-nämnden)
delade befogenheter
Sveriges ständiga representation vid Europeiska unionen
direktiv
enhällighet
enkel majoritet
EU-domstolen
EU-kommissionen
EU-nämnden
EU-toppmöte
Europaparlamentet
Europeiska rådet
Europeiska unionens råd/ministerrådet
exklusiva befogenheter
fördrag
förordning
kvalificerad majoritet
Lissabonfördraget
lobbyism
mandat (från EU-nämnden)
medborgarinitiativ
mellanstatlighet
nationell kompetens
ordinarie lagstiftningsförfarande
riksdagens utskott
rådskonstellation
samråd
subsidiaritetsprincipen
subsidiaritetsprövning
triloger (treparsamtal)
överstatlighet
överträdelseförfarande

Facit 1 X 2-frågor

1.	Hur många av de 720 parlamentarikerna i Europaparlamentet representerar Sverige?	X
2.	Hur ofta är det val till Europaparlamentet?	X
3.	När är nästa val till Europaparlamentet?	X
4.	Vilken institution i EU har rätt att lägga fram lagförslag?	1
5.	Vilken av EU:s institutioner kan man säga motsvarar Sveriges regering?	1
6.	Vilka av EU:s institutioner fattar beslut om lagar?	2
7.	Hur många kommissionärer har EU-kommissionen?	X
8.	Vad ska EU-kommissionärerna representera?	2
9.	Vad ska EU-parlamentarikerna representera?	1
10.	Vad ska ministrarna i ministerrådet representera?	X
11.	Vad är ett direktiv?	2
12.	Vilka representerar Sverige i Europaparlamentet?	X
13.	Hur arbetar utskotten i riksdagen med EU-frågor?	1
14.	Riksdagen granskar vissa EU-förslag utifrån subsidiaritetsprincipen. Men vad handlar den principen egentligen om?	1
15.	Måste alla medlemsländer vara överens för att man ska kunna ta ett beslut inom EU?	X

Facit Sant eller falskt

1.	I EU är det både Europaparlamentet och ministerrådet som fattar beslut om nya EU-lagar.	S
2.	Vid möten i ministerrådet representeras Sverige av riksdagsledamöter.	F
3.	De lagar som EU fattar beslut om är frivilliga för medlemsländerna att följa.	F
4.	I EU kan både EU-kommissionen, Europaparlamentet och ministerrådet lägga fram förslag på nya EU-lagar.	F
5.	Alla EU:s medlemsländer är med i den ekonomiska och monetära unionen (EMU) och ska införa euro som valuta inom tio år.	F
6.	En del av Schengenavtalet innebär att passkontrollerna mellan medlemsländerna har tagits bort. Tillfälliga kontroller kan återinföras vid de inre gränserna som svar på externa hot som säkerhetsproblem, terrorism och migration eller vid nödsituationer för folkhälsan.	S
7.	Ett EU-land kan inte bli uteslutet ur EU.	S
8.	För att bli medlem i EU måste det land som ansöker vara en stabil demokratisk rättsstat som respekterar mänskliga rättigheter.	S
9.	EU har en gemensam inre marknad med fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital.	S
10.	Om en svensk lag står i strid med en EU-lag gäller svensk lag.	F
11.	En EU-förordning är en EU-lag som gäller på exakt samma sätt i alla EU-länder.	S
12.	Ett EU-direktiv är ett förslag från riksdagen till Europaparlamentet.	F
13.	Ett EU-fördrag bestämmer hur EU-länderna ska samarbeta.	S
14.	Ett medlemsland kan bli av med sin rösträtt i ministerrådet.	S
15.	Ett lagförslag från EU:s medborgare – ett så kallat medborgarinitiativ – behöver minst en miljon underskrifter från medborgare i minst sju medlemsländer för att det ska behandlas av EU-kommissionen.	S

Tips på användbara källor och webbplatser

Riksdagens information om EU

EU på 10 minuter

EU på 10 minuter innehåller basfakta om EU och ger en snabb överblick över vad EU-samarbetet innebär.

www.riksdagen.se/globalassets/06.-kontakt-och-besok/for-larare/material-i-undervisningen/studiematerial/eu-pa-10-min-2024-webb.pdf

Så fungerar EU

På riksdagens webbplats finns grundläggande information om EU och dess institutioner, hur en EU-lag blir till och hur Sverige påverkas av medlemskapet.

www.riksdagen.se/sv/sa-fungerar-riksdagen/sa-fungerar-eu/

Så arbetar EU-nämnden

Information om hur riksdagens EU-nämnd arbetar.

www.riksdagen.se/sv/sa-fungerar-riksdagen/utskotten-och-eu-namnden/sa-arbetar-eu-namnden/

Information och databaser från EU:s institutioner

EU:s egna databaser för lagstiftning

I databasen Eurlex på EU:s officiella webbplats finns alla EU:s rättsliga texter samlade. Här kan du följa EU:s arbetsprocess.

eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=sv

Sammanfattningar av EU-lagstiftning sorterat på politikområde.

eur-lex.europa.eu/browse/summaries.html

Oeil är Europaparlamentets databas som innehåller ärenden från 1994 och framåt.

oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/home/home.do

EU-institutionernas officiella webbplatser

EU-kommissionens officiella webbplats.

ec.europa.eu/info/index_sv

Europaparlamentets officiella webbplats.

www.europarl.europa.eu/portal/sv

Ministerrådets officiella webbplats.

www.consilium.europa.eu/sv/

Eurobarometer

EU:s egna instrument för opinionsundersökningar om aktuella EU-frågor.

europa.eu/eurobarometer/screen/home

Europaparlamentets utredningstjänst (EPRS)

Europaparlamentets information om hur EU påverkar din vardag och vad EU gör för skillnad för olika grupper i samhället.

epthinktank.eu/tag/what-europe-does-for-you/

En kort guide om EU

Broschyr som handlar om vad EU är och gör. Utgiven av Europeiska unionens publikationsbyrå.

op.europa.eu/sv/publication-detail/-/publication/736395fe-fbf9-11f0-8da5-01aa75ed71a1

Lättläst information om EU

Övergripande information om EU i lättläst format.

european-union.europa.eu/easy-read_sv

Rollspel om ett EU-direktiv

Europeiska kommissionens representation i Sverige har tagit fram ett rollspel för användning i klassrummet. I rollspelet får eleverna lära sig om beslutsfattande i EU utifrån frågan om vad som får kallas choklad.

sweden.representation.ec.europa.eu/bo-arbeta-studera/studier-och-praktikplatser/rollspel-beslutsfattande-i-eu-med-tema-choklad_sv

Undervisningsmaterial från EU

EU har eget undervisningsmaterial för alla åldrar. Här finns lektionsupplägg, elevuppgifter och quiz med mera.

www.consilium.europa.eu/sv/documents-publications/educational-resources-teach-learn-play/?utm_campaign=utbyten-2023-02-20&utm_medium=email&utm_source=apsis-learning-corner.learning.europa.eu/index_sv

EUcraft – en digital simulator

Ett digitalt spel där eleverna får axla rollen som minister i ett EU-land och uppleva EU:s beslutsprocess genom att förhandla om aktuella frågor: learning-corner.learning.europa.eu/learning-materials/eucraft-digital-simulation-game_sv.

Övriga källor

Europakommentaren (Centrum för europaforskning, Lunds universitet)

Europakommentaren är en forskarblogg där forskare och doktorander med intresse för frågor som rör Europa publicerar forskningsbaserade analyser och kommentarer för en bredare publik.

europakommentaren.se/

Europapodden

Sveriges Radios (SR) podd om aktuella frågor inom europeisk politik.

sverigesradio.se/europapodden

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har tagit fram webbutbildningen *Prata EU*. Den är kostnadsfri och riktar sig till yrkesverksamma som möter unga i skolan eller på fritiden. Till webbutbildningen finns en verktygslåda med metoder och övningar som kan användas i klassrummet.

www.mucf.se/verktyg/prata-eu-med-unga

Svenska institutet för europapolitiska studier

Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps). Här finns aktuella forskningsrapporter, föreläsningar och seminarier om EU. Sieps har även poddar där aktuella EU-frågor diskuteras.

sieps.se/

Bakgrundsinformation till uppstarts- övning 3 – EU påverkar din vardag

Innehållsförteckning på energidrycker så att man vet vad de innehåller (EU-lag)

Nästan all lagstiftning om livsmedel grundar sig på EU-bestämmelser. En av dessa bestämmelser är att alla livsmedelsförpackningar måste vara märkta med information av olika slag. Det kan vara allt från vilka ingredienser som ingår till näringsinnehåll, ekologisk märkning och märkning med olika påståenden, till exempel att livsmedlet är färskt eller att det kommer från ett visst område. Vissa uppgifter måste man ange, medan andra är frivilliga.

Lagstiftningen för livsmedel är omfattande, och märkning är ett av de mest centrala områdena. I grunden handlar det om att skydda människors hälsa och intressen. Den som köper livsmedel, till exempel kött, bröd eller dryck, ska kunna göra ett medvetet val om vad hen stoppar i sig. Ingen ska heller bli lurad i fråga om vad ett livsmedel innehåller. Fel information kan leda till att människor får i sig något som inte är bra för dem. Rätt märkning och information bidrar också till rättvis och sund konkurrens mellan företag längs hela livsmedelskedjan.

Om koffein ingår i en produkt, till exempel i en energidryck, måste det alltid anges i innehållsförteckningen oavsett om koffeinet ingår som ingrediens eller som aromämne. Enligt EU-regler måste drycker med en hög koffeinhalt (dock inte te och kaffe) också märkas med texten ”Hög koffeinhalt. Rekommenderas ej för barn och gravida eller ammande kvinnor.”. Den totala mängden koffein från alla källor ska anges i mg per 100 ml.

Ärendet lades fram före Lissabonfördraget 2009 och har därför inte subsidiaritetsprövats i riksdagen. Om lagförslaget hade subsidiaritetsprövats hade miljö- och jordbruksutskot-

tet (MJU) haft ansvar för prövningen. Märkning av livsmedel, till vilket energidrycker räknas, faller nästan alltid på MJU:s bord. Socialutskottet (SoU) bereder ibland frågor om till exempel farliga substanser i kosttillskott och liknande, i alla fall när motioner fördelas mellan riksdagens utskott, men eftersom den rättsliga grunden är den inre marknaden och/eller jordbrukspolitik är det i princip MJU som ansvarar för att bereda ärendena.

Förordning (EU) nr 1169/2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna (32011R1169)

eur-lex.europa.eu/legal-content

Kultur- och musikskolor för barn och ungdomar (nationell lag)

Kultur är huvudsakligen en nationell befogenhet. Kommunala musik- och kulturskolor är en frivillig verksamhet och regleras som en del av de kommunala befogenheterna i kommunallagen.

Kulturskolorna är organiserade antingen under barn- och utbildningsnämnden eller under kultur- och fritidsnämnden. I vissa fall ligger verksamheten direkt under kommunstyrelsen. Kulturskolorna drivs av kommunerna själva, i samarbete med andra kommuner, eller läggs ut på externa aktörer såsom studieförbund eller andra utbildningsarrangörer.

De kommunala kulturskolorna finansieras i huvudsak inom ramen för den kommunala budgeten som beslutas av kommunfullmäktige, men kommunerna har rätt att ta ut en avgift för verksamheten och besluta om hur verksamheten ska organiseras. Kommuner kan få statliga bidrag för musik- och kulturskolan.

Riksdagen har antagit ett övergripande mål om att främja kulturskolans möjligheter

att erbjuda barn och unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttrycksätt (kulturutskottets betänkande 2017/18:KrU9). Statens kulturråd har sedan 2016 årligen fördelat ett statligt bidrag som kan sökas av kommuner som har en musik- eller kulturskola.

Kultur är huvudsakligen en nationell befogenhet, men enligt Lissabonfördraget ska EU bidra till kulturens utveckling i medlemsländerna med respekt för den nationella och regionala mångfalden i unionen. EU:s insatser ska syfta till att främja samarbetet mellan medlemsländerna och stödja och komplettera deras verksamheter. Inom EU finns bland annat olika bidrag att söka för kulturverksamhet.

Ångerrätt vid köp av vara på nätet (EU-lag)

Vid köp av en vara från ett företag via internet eller en annan plats på distans (till exempel telefonförsäljning eller postorder) gäller lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler. Lagen reglerar försäljning av varor, garantier och oskäligen villkor i avtal. Enligt lagen har konsumenter rätt att prova och undersöka en inköpt vara för att kontrollera funktionsdugligheten. En konsument har rätt att ångra sitt köp utan anledning. Ångerrätten vid köp på distans är 14 dagar och säljaren har skyldighet att informera om det.

www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-200559-om-distansavtal-och-avtal-utanfor_sfs-2005-59

Konsumenternas rättigheter stärktes 2014 när EU fastställde bestämmelser om konsumentinformation, reglerade ångerrätten och harmoniserade vissa avtalsbestämmelser. För mer information om konsumenträttigheter, se konsumenträttighetsdirektivet 2011/83/EU (32011L0083): eur-lex.europa.eu/legal-

content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0083&qid=1618211424874.

I riksdagen subsidiaritetsprövades EU-kommissionens förslag av civilutskottet (CU).

Konsumenträttighetsdirektivet har efter ikraftträdandet 2014 uppdaterats och utökats i omgångar för att modernisera och stärka reglerna för konsumentskydd. Ett exempel är ändrade regler för distansavtal om finansiella tjänster (direktiv 2023/2673). Dessa nya regler införlivades i svensk lagstiftning i mars 2026 då riksdagen fattade beslut om Ett stärkt konsumentskydd vid distansavtal (civilutskottets betänkande 2025/26:CU11).

www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/ett-starkt-konsumentskydd-vid-distansavtal_hd01cu11/

För mer information om Lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler, se Konsumentverket.

Innehållsförteckning på energidrycker så att man vet vad de innehåller

Innehållsförteckning på energidrycker så att man vet vad de innehåller

Innehållsförteckning på energidrycker så att man vet vad de innehåller

Innehållsförteckning på energidrycker så att man vet vad de innehåller

Kultur- och musikskolor för barn och ungdomar

Kultur- och musikskolor för barn och ungdomar

Kultur- och musikskolor för barn och ungdomar

Kultur- och musikskolor för barn och ungdomar

Ångerrätt vid köp av vara på nätet

Ångerrätt vid köp av vara på nätet

Ångerrätt vid köp av vara på nätet

Ångerrätt vid köp av vara på nätet

